కన్నళ్ళై పికయు

-చందు సోంబాబు

రెండు రోజులనుండి తెరిపివ్వకుండా వర్షం కురుస్తూనే ఉంది. తుఫాను లోకి దింపుతుందేమో అనుమానంగా ఉంది. రోడ్లన్నీ నీళ్ల మయంగా ఉంది. ఊపిరి లేని చెట్లు— నించునేందుకు శక్తి లేని వయసొచ్చినవీ, రానివీ కూడా— చాలా మటుకు నేల కూలాయి. మురికి వాడల్లోని పాకల కప్పులు పోయాయి. మట్టి గోడలు కరిగిపోయాయి.

పాత పెంకుటింట్లో విరిగి పోవడానికి సిద్ధంగా ఉన్న ఈజీచెయిర్లో కూర్చున్నారు రంగనాథం గారు.

ఆయన మనసు మనసులో లేదు. ఉదయమనగా వర్షంలో బయటి కెళ్లవద్దని ఎంత చెప్పినా వినకుండా బయటికి వెళ్లాడు సత్యం. ఇప్పుడు చీకటి పడుతూంది. వర్షం చేత వీథి దీపాలు కూడా వెలగడం మానుకొన్నాయి.

రంగనాథం గారి భార్య జానకమ్మ లాంతరు వెలిగించి దాన్ని తీసుకుని భర్త దగ్గరి కొచ్చింది. జానకమ్మని చూసీ చూడనట్టుగానే ఊరుకున్నా రాయన. జానకమ్మ ఆయన కాళ్లదగ్గర కూర్చుంది.

"ఏమే, ఈ వర్షం తగ్గుతుందంటావా అసలు?" అడిగారు.

జానకమ్మ నవ్వి, "నన్నడిగితే నేనేం చెప్తాను. ఏ కాలం దారి ఆ కాలానిది. అయినా కురవక కురవక వర్షం కురుస్తుంటే తగ్గదా అనడుగుతా రేమండీ?" అంది.

"వర్షం అవసరమే కానీ, ఇలా రోజుల తరబడి కురిస్తే మనుషు లేమయిపోవాలే? చూడు, ఎన్ని ఇళ్లు కూలిపోయాయో! దానికి తగ్గట్టు ఈ దిక్కుమాలిన గాలి!"

"ఈ కబుర్ల కేమొచ్చె గానీ, వాడి సంగ తేమన్నా ఆలోచించారా — పొద్దున్నవగా వెళ్లాడు. వర్షంలో ఎక్కడికి పోయాడో ఏమో, పాపం!"

రంగనాథంగారు నిట్టూర్చారు.

'తనేం చేయగలడు?' అనుకున్నారు.

ఆయన రిటైరయిన లెక్కల మాస్టారు. అరిథ్‌మేటిక్, ఆల్జీబ్రా లెక్కల్ని క్షణమాత్రంలో సాల్వు చేయగలడు. కానీ, జీవితంలో ఆయన కట్టిన లెక్కలు చాలా తప్పొచ్చినాయి. జీవితంలో చాలా ఎదురుదెబ్బలు తిన్న మనిషి ఆయన కొంచెం గుండె నిబ్బరం గల మనిషి కావడం చేత చూసేందుకు మాత్రం తను పడే కష్టాన్ని గానీ, నిస్పృహాన్ని కానీ బయటికి తెలియనివ్వరు. నాలుగేళ్ల క్రితం కూతురు భర్తగా సరిగా చూడ్డంలేదని, దేన్నో ఉంచుకొన్నాడనీ బాధకొద్దీ కిరసనాయిలు పోసుకొని నిప్పంటించుకుని పోయింది. రంగనాథం గారు అంత బాధని కూడా ఎప్పుడూ బయటికి చూపలేదు. దాని వ్రాత అని సరిపెట్టుకొన్నట్టుగా నటించారు. జానకమ్మ కూతురి చావుతో దిగులుపడి, ఆరోగ్యాన్ని చెడగొట్టుకొని, నలభై అయిదేళ్ల మనిషి అరవైలో పడిన దానిలా తయారైంది.

కొడుకు సత్యాన్ని అతి కష్టంమ్మీద బి. ఎ. చదివించారు.

రంగనాథానికి తెలుసు — తన కొడుక్కి కలెక్టరు కాగల అర్హత లున్నాయని. కానీ, అర్హతని చూసి ఉద్యోగా లిచ్చే దెవరు? సిఫారసు కావాలి. సాధారణంగా. అర్హతలు లేని వాడికి డబ్బు, పరపతి ఉంటాయి. ఈ రెండు అర్హతలూ ఉన్న పనికిరాని మనిషి ముందు అర్హత అనేది ఎందుకూ పనికిరాని వర్షంలో తడిసిన కాగితం లాంటిది.

తను పేదవాడు.

బ్రతుకుతెరువే కష్టమైపోయి ఒక్క రోజు పస్తు కూడా పడుకొనే జీవితం ఆ పెంకుటింటిది. కూతురు పోయింది. కొడుకు నొక దారి చెయ్యలేని ముసలితనం. అసమర్థత మరో పక్క.

తన చేతుల్లో చదువుకొన్న వాళ్లు చాలా పెద్దవాళ్లయ్యారు. కానీ, ఎవర్నని పట్టుకొనేది, ఎలా అడిగేది? అది ఈ వయసులో ఆయన వల్ల అయ్యే పని కాదు.

రంగనాథంగారి కళ్లలో నీరు పొంగింది.

పాఠాలు చెప్తూ ప్రతి కుర్రాడూ వృద్ధిలోకి రావాలని దీవించిన చేతులు తనవి. తన ఒక్కగా నొక్క కొడుకు ప్రతి రోజూ తినీ తినకా ఉదయం అనగా పోయి, విసిగి వేసారిపోయి తోటకూర కాడలా వేలాడిపోతూ తిరిగొస్తుంటే ఏమీ చేయులేక పోతున్నారు.

తలుపు చప్పుడైతే జానకమ్మే లేచింది. సత్యం రాలేదు. వర్షానికి వెరచిన ఇద్దరు ముగ్గురు మనుషులు అరుగు పైన కూర్చుని ఉన్నారు. గాలి జోరు అధికంగా ఉంది. వర్షం కూడా కొద్దిగా పెరిగింది.

జానకమ్మ తలుపుల్ని చేరగిలవేసి తిరిగి వచ్చి భర్త దగ్గర కూర్చుంది.

"వర్షంచేత ప్రైవేటు కుర్రాళ్లు కూడా రాలేదు" అన్నారు.

జానకమ్మ నవ్వింది.

ఆవిడ నవ్వితే నిశ్చలంగా పారే గంగానది ఉలిక్కిపడినట్టుగా ఉంటుంది.

"ఎందుకే ఆ నవ్వు?"

జానకమ్మ అన్నది:

"ఓ పక్క జనం ప్రాణాల్ని అరి చేతుల్లో పెట్టుకొని ఉంటే, పసి వెధవలు లెక్కలు చెప్పించుకోవడానికి రాలేదంటా రేమిటి మరీ చాదస్తంగా?"

తలుపు తోసుకొని గొడుగు మూస్తూ లోపలికి వచ్చాడు సత్యం. మూసిన గొడుగు నించి నీరు జారుతూంది.

అతను గొడుగుని ఆసరాగా తీసుకెళ్లినప్పటికీ వర్షం ఎటుపడితే అటు కొట్టడం చేత పూర్తిగా తడిసిపోయాడు.

గొడుగుని గోడవారగా పెట్టి తల్లినీ, తండ్రినీ చూసి చూడనట్టుగా లోపలి కెళ్లి బట్టలు మార్చుకొని లుంగీ కట్టుకున్నాడు. తువాలుతో తల తుడుచుకొంటూ అక్కడి కొచ్చాడు.

జానకమ్మ లేచి నించుంటూ అన్నది: "పద. భోజనం చేద్దువు గానీ."

"నాన్నగారు ..." నసిగాడు.

"నాన్నగారి కీ రోజు శనివారం. నువ్వు పద" అన్న దావిడ.

సత్యం మరేం మాట్లాడలేదు.

తల్లితోపాటు వంట గదిలోకి నడిచాడు. రంగనాథంగారు కొడుకు చెప్పింది వినడమే గానీ, తనకుగా తాను ఏమీ అడగరు. ముసలితనం చేత తనేం అన్నా చాదస్తంగా అనిపించవచ్చు. వాడు బాధ పడే అవకాశం ఉంది. అసలే వాడికి ఆత్మాభిమానం జాస్తి.

రంగనాథం గారు ఆలోచనలతోనే నిద్రకి లొంగిపోయారు.

తెల్లవారింది. వర్షం కొంత తెరిపి ఇచ్చింది. గాలి మాత్రం రివ్వు రివ్వుమని వీస్తూనే ఉంది! వర్షపు నీరు రోడ్డు పైన గోతుల్లో నిలవ కాగా మిగిలిన నీరు పైడు కాలవల్లో గమ్యంకోసం ప్రవహిస్తూంది. సత్యం స్నానం చేసి లోపలికొస్తూనే తండ్రిని చూశాడు. పంచెతో లోపలి కెళ్ళబోతున్నా రాయన. అస్థిపంజరంలా ఉన్న తండ్రిని చూసే సరికి అతని మనస్సు తల్లడిల్లిపోయింది. తన కించుమించు పాతిక సంవత్సరాలు వచ్చాయి. మరో రెండు మూడు నెలలు పోతే ఇరవై ఆరొస్తాయి. తండ్రికేసి మరో సారి చూశాడు. చర్మం ముడతలు పడి, ఎముకల బొమ్మకి చుట్టినట్టుగా నిరసంగా సీలగా కనపడి అతననుకొన్నాడు: 'ఆ మనిషి రక్తం తనకోసం ధారపోశాడు.' అలాంటి తల్లినీ, [illegible]గినీ పోషించుకోవలసిందిపోయి, ఇ[illegible] తను వాళ్ళపైనే ఆధారపడ్డం ఊహించుకోలేక పోయాడు.

నాలుగు రోజులుగా అతని కనులు పేపరు చదివే తీరికగానీ, చూడాలన్న ఆసక్తిగానీ లేకపోయింది. నిరుత్సాహం, అంతే! పక్కింటి రామారావు నడిగి పేపర్ను తెచ్చుకొని చూస్తూ కూర్చు న్నాడు.

జానకమ్మ కాఫీ కలిపిస్తే తాగి, "హైదరాబాదులో ఏదో ఉద్యోగం ఉందట. రమ్మని మా ఫ్రెండొకతను రాశాడమ్మా" అని చెప్పాడు.

"సంతోషం, బాబూ!" అందా విడ.

అంతకుమించి ఆవిడ కేమీ ఇలాంటి విషయాల్లో పెద్దగా తెలియదు.

అంతలో రంగనాథం గారు వచ్చి ఆ సంభాషణ విన్నారు.

"ఏమిటే వాడు అంటూన్నది?" అడిగారు.

"హైదరాబాదులో ఉద్యోగం ఉందట—" జానకమ్మ.

"చాలా కాలంగా వింటూన్న సంగతే ఇదే! ప్రతిదానికీ ఎగబడ్డమేగానీ ఉద్యోగం ఇచ్చి చచ్చేదెవరే? అసలు జీవితంలో వాడికి ఉద్యోగం దొరుకుతుందో లేదో!"

ఆయన మాటల్లో బాధ, నిరాశ ధ్వనించాయి. సత్యం అది గమనించి, "నిరాశ పడి ఊరుకుంటే ఎలా, నాన్నా! ఏదో ప్రయత్నం కూడా ఉండాలికద, నాన్నా?" అన్నాడు.

రంగనాథం గారు మాట్లాడలేదు. జానకమ్మ లోపలి కెళ్ళిపోయింది.

"నా కెందుకో నమ్మకంగా ఉంది, నాన్నా. ఓసారి వెళ్ళి రావాలనుంది!" ఆ మాటలు ఎలాగో అనగలిగాడు. సత్యానికీ, రంగనాథంగారికీ,—ఇద్దరికీ తెలుసు అది అంత సులువైన విషయం కాదని, కనీసం ఓ పచ్చ కాగితం ఉంటేకానీ వెళ్ళడం కుదరదని.

రంగనాథం గారు చిరుగులు పట్టిన బనియనుని తన అస్థిపంజరానికి తొడుగుతూ, "అలాగే, బాబూ! తప్పకుండా చూద్దాం!" అన్నారు.

తనకి ఉన్నది వాడొక్కడే. తన అరవై ఏళ్ల జీవితంలో సాధించింది, బ్రతికింది కేవలం వాడొక్కడికోసమే. ఏ రోజునా వాడి మాటని ఆయన కాదనలేదు. అలాంటిది ఈ రోజున కాదనగలరా? అదీ తనకి స్తోమతులేకపోబట్టి లేదనచ్చు. కానీ, అనలేరు. తనలో మిగిలి ఉన్న ఆఖరి రక్తపు చుక్క కూడా వాడికోసం కరిగించ డానికి ఎప్పుడూ సిద్ధమే.

సత్యం తండ్రి మాటలు విన్నాడు. ఆయన రక్తం పిండుకొని తాగుతున్న కసాయివాడిగా జమకట్టుకొన్నాడు తనని తాను.

రెండు రోజులు గడిచాయి. వర్షం లేకపోయినా ప్రకృతి మాత్రం ఈదురు గాలితోనూ, మబ్బులతోనూ నిసుగ్గానే ఉంది.

సత్యం ఆ రోజు హైదరాబాదుకి బయలుదేరాడు. రంగనాథం చాలావిధాల ప్రయత్నించి కొడుకు అవసరాన్ని ఈసారి తీర్చలేక పోయారు. సత్యం చదువుకొన్న రోజుల్లో ఆటల్లోనూ, చర్చా వేదికల్లోనూ గెలుచుకొన్న మెడల్సు, కప్పులు అన్నీ అమ్మేస్తే ఓ నలభై రూపాయల వరకూ వచ్చాయి. మరో ఏభై రూపాయలు ఓ స్నేహితుడిని అడిగి ప్రయాణానికి స్వయంగా ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు.

బయలుదేర ముందు చెప్పాడు సత్యం: "ఉద్యోగం వస్తే చేరిపోతాను. లేకపోతే వెంటనే వచ్చేస్తాను. అమ్మా, మీరు జాగ్రత్త!" కొడుకు పెట్టెతో సహా రిక్షా ఎక్కుతూ ఉంటే జానకమ్మకీ, రంగనాథం గారికీ కూడా కళ్లలో నీరు సుడులు తిరిగింది. రిక్షా కదిలి వెళ్ళి పోయింది.

ఏడుస్తున్న జానకమ్మని ఓదార్చారు రంగనాథం గారు.

"ఏడవకే, జానకీ, ఏడవకు. పిల్లలు వయసొచ్చే వరకేనే తల్లితండ్రుల దగ్గర ఉండేది. మగపిల్లాడు ఉద్యోగాల పేరిట దేశాలు పట్టి పోకా, ఆడపిల్ల కట్టుకొన్న మగాడితోనూ వెళ్లకా తప్పదే. అదేమిటే, నువ్వేడిస్తే నాకూ ఏడుపొస్తుంది. ఏం చేస్తాం? పేదవాడు ప్రేమని కన్నీళ్లతోనే వ్యక్తం చేయగలిగేది. దానికి విలువ అనేది ఎక్కడిదే, బాబూ! వాడెక్కడో ఓ చోట సుఖంగా బ్రతికితే అంతే చాలు!"

జానకమ్మ కన్నీళ్లతో లోపలికి నడుస్తూంటే కూడా నిరసంగా అనుసరించారు రంగనాథం గారు.

* • •

వారం రోజుల తరవాత కొడుకు దగ్గరి నుంచి రంగనాథం గారికి ఉత్తరం వచ్చింది, తనకి ఉద్యోగం దొరికినట్టు.. జీతం నెలకి రెండు వందల ఏభై అని వ్రాశాడు. అందుచేత ఓ గది అద్దెకు తీసుకుని ఉండదలచినట్టుగానూ వ్రాశాడు.

ఆ ఉత్తరం చదువుకొన్న రంగనాథం గారికి ఆనందంతో కళ్ళు తడి అయినాయి. భార్యని పిలిచి, "చూశావుటే, నా బాబుకి ఉద్యోగం దొరికిందటే. నా బాబు ప్రయోజకు డవుతాడని నా కెప్పుడూ తెలుసు. ఆ దేవుడికి మాత్రం విశ్వాసం లేకుండా ఎలా పోతుంది? స్వార్థరహితంగా పసివాళ్ల భవిష్యత్తుని తీర్చి దిద్దినవే! అలాంటిది నా కొడుకుని చల్లగా దేవుడు చూడడటే!" అన్నాడు.

జానకమ్మ కూడా సంతోషంతో కళ్ల నీళ్లు పెట్టుకుంది. ఆ పూట ప్రైవేటు చెప్పించుకొనే పిల్లలకి చాకలెట్లు పంచిపెట్టా రాయన. చుట్టుపక్కల వారందరికీ తన కొడుకు ప్రయోజకు డయ్యాడని చెప్పుకొని మురిసిపోయారు.

సత్యం దగ్గరినుంచి మొదటి నెల వంద రూపాయలు మనిఆర్డరు అందుకొని ఉప్పొంగిపోయారు ముసలి దంపతులిద్దరూ.

రంగనాథం గారి కొడుకు ప్రయోజకు డయ్యాడని విన్న వారు ఇంక ఆలస్యం ఎందుకు, పెళ్ళి చేసేస్తే సరిపోతుం[illegible] మని అన్నారు.

చాలా మంది రంగనాథం గారిని ఇక హైదరాబాదు వెళ్లిపొమ్మని చెప్పారు. కానీ, మహానగరంలో వాడి కొచ్చే జీతంలో సంసారం గడవదని తెలుసు. పైగా ఇంటి అద్దె వంద ఇచ్చుకోవాలి. ఉన్న ఊళ్లో పాతదే అయినా, చెప్పుకోసేందుకు ఒక పెంకుటిల్లు ఉంది. కొన్ని ప్రైవేట్లు చెప్పుకొంటున్నారు. ఇది

మబ్బుల నంటుతూ...

ఫోటో – భరద్వాజ (మద్రాసు-18)

శ్రేయస్కరం అని చిరునవ్వుతో సరి పెట్టుకొన్నారు.

సత్యం దగ్గర నుంచి తను చేస్తున్న ఉద్యోగం గురించి, నగర జీవితం గురించి కనీసం వారానికొక ఉత్తరమైనా వచ్చేది. ఆ ఉత్తరాన్ని పది పదిహేను సార్లు చదువుకొంటేగానీ వారికి తృప్తిగా ఉండేది కాదు.

సత్యానికి ఓ సంబంధం వచ్చింది. అది జానకమ్మతోపాటు ముసలాయనకీ బాగా నచ్చింది. పిల్ల అందమైంది. చదువు కొన్నది. రంగనాథం గారి వృత్తి ఉపాధ్యాయ వృత్తి. అందుచేత చదువు కొన్న చదువు సార్థకం కావాలన్న సిద్ధాంతం వారిది. మగ కావచ్చు, ఆడ కావచ్చు. అందుచేత ఏదో పెళ్ళిగా ఆ పిల్లకి ఓ చిన్న ఉద్యోగం చూస్తే కొడుకూ, కోడలూ సుఖపడిపోతారని అభిప్రాయ పడ్డారు. సంబంధాన్ని ఇంచుమించుగా ఖాయం చేసుకొని, కొడుక్కి ఆ విషయం వ్రాశారు.

సత్యం దగ్గరి నుంచి దానికి చాలా పెద్ద ఉత్తరం వచ్చింది.

"నాన్న గారికి,

"మీ ఉత్తరం చదివాను. చాలా ఆలోచించి ఈ ఉత్తరం వ్రాస్తున్నాను. కోపగించుకోక క్షమిస్తారని ఆశిస్తాను.

అవును, నాన్నా! నా కిప్పుడే ఏం వయసు మించుకొచ్చిందని పెళ్ళి కావాలి? పైగా, నేను చేస్తున్న ఉద్యోగం వల్ల ఒక సంసారాన్ని లాగగల విశ్వాసం నాలో ఇంకా కలగలేదు. త్వరలో నాకు ప్రమోషన్ వస్తుంది. అది రాగానే మీ ప్రతిపాదన గురించి ఆలోచిద్దాం. అంతవరకు దయచేసి పెళ్ళి గురించిన ఆలోచన మానుకోవడం మంచిది. మిమ్మల్ని నిరాశ పరుస్తున్నానని తెలుసు. క్షమించమని అడిగే సాహసం నాకు లేక పోయినా, మనసారా క్షమించమని వేడు కొంటున్నాను.

ఇట్లు,
—సత్యం."

రంగనాథం గారది చదివి నిట్టూర్చారు.

ఆత్మాభిమానం గల కొడుకు వాడు.

జీవితాన్ని గురించి లెక్కల్లో తను ఎప్పుడూ కరెక్టు కాదు. అందుకే వాడు జాగ్రత్త పడుతున్నాడు.

రోజులు గడుస్తున్నాయి. రంగనాథం గారికి కొడుకుని చూడాలన్న తపన రోజు రోజుకీ ఎక్కువై పోతూంది. నెలలు గడుస్తున్నాయి. దరిదాపు సంవత్సరం అయింది. మధ్య కాలంలో ఒక్కసారైనా వచ్చిన పాపాన పోలేదు. పదిహేను రోజులుగా వాడి దగ్గరి నుంచి ఉత్తరం రాలేదు. భయం పట్టుకొంది. ఒకవేళ వాడికి ఏమైనా జబ్బుగానీ చేసిందా అని! అదీ కాక ఈమధ్య చౌదరి గారి కొడుకు గురించి రంగనాథం గారు విన్నారు. డాక్టర్ గిరీ చేస్తూ కులాంతర వివాహం చేసుకొన్నాడట. నగరంలో ఉద్యోగాలంటేనే భయం. నెదవ ప్రేమలు అనుకొన్నారు. కానీ, అంతలోనే ఆయన అనుకొన్నారు — తన కొడుకు అలాంటి వాడు కాదు. తను స్వయంగా చూసిన సంబంధమే వాడు వద్దన్నాడు. అలాంటిది స్వయంగా వాడెందుకు తొందర పడతాడు? తన కొడుకు అలాంటి వాడు కాదు. అలాంటి ఆలోచన మనసులోకి వచ్చినందుకే చాలా బాధ కలిగింది.

మరో వారం తిరిగింది. ఉత్తరం లేదు. కారణం తెలియదు. రంగనాథం గారికి మనసు మనసులో లేకుండా పోతూంది.

రాత్రి నుండి వర్షం. చీకట్లోంచి కూడా వర్షం పడుతూంది. బయట ప్రళయం తాలూకు రణగొణ ధ్వని. రంగనాథం గారి కేవో పీడ కలలు రావ

మార్గదర్శులు

65

నైల్ నది జన్మస్థలం దర్శించిన తొలి మానవుడు

నైల్‌నది జన్మస్థలం దర్శించిన మొదటి మనిషి ఇంగ్లీషువాడు జాన్ హానింగ్ స్పీక్. అతడు అప్పట్లో భారత పదాతి బలంలో అధికారిగా ఉండేవాడు.

తూర్పు ఆఫ్రికాలో ఒక పెద్ద సరస్సు ఉందని, నైల్‌నది దానిలో పుట్టి ఉండవచ్చునని అప్పట్లో భావించేవారు. ఆ సరస్సు చూడడానికి స్పీక్, అతడి తోడి అధికారి రిఛర్డ్ బర్టన్ బయలుదేరారు. విపరీతమైన శ్రమకు ఓర్చి ప్రయాణం చేసి వారు 1858 ఫిబ్రవరిలో టాంగన్యికా సరస్సు కనుగొన్నారు. బర్టన్ చాలా జబ్బుపడి కదలలేక ప్రయాణం విరమించుకొన్నాడు. మరొక సరస్సు ఉందని విని, స్పీక్ యాత్ర కొనసాగించి విక్టోరియా సరస్సు కనుగొన్నాడు.

లండన్ తిరిగి వెళ్ళిన తరవాత నైల్ జన్మస్థలం విక్టోరియా సరస్సు అని స్పీక్ చెప్పాడు. బర్టన్ కోపంతో కాదన్నాడు. మరొక పరిశోధకుడు జె. ఎ. గ్రాంట్‌తో కలిసి స్పీక్ ఆఫ్రికా తిరిగి వెళ్ళాడు.

మరొక పర్యాయం భయంకరమైన యాత్ర సాగించి స్పీక్ గ్రాంట్‌తో కలిసి కాగేరా నది కనుగొన్నాడు. విక్టోరియా సరస్సుకు ప్రధానంగా నీరు అందజేసేది ఆ నదే. ఆ విధంగా నైల్ నదికికూడా అదే ఆధారం. అంతేకాదు, ఆ ఉభయులూ విక్టోరియా సరస్సు నుంచి దక్షిణ సూడాన్ వరకు నైల్‌నది వెంబడే వెళ్ళారు.

తాను కనుగొన్నదానిని ఋజువు చేసే ప్రయత్నంలో ఇంగ్లండులో బర్టన్‌ను బహిరంగ సభలో కలుసుకొనడానికి కొన్ని గంటలు ముందుగా వేటలో ప్రమాదవశాత్తు ప్రాణం కోల్పోయాడు స్పీక్.

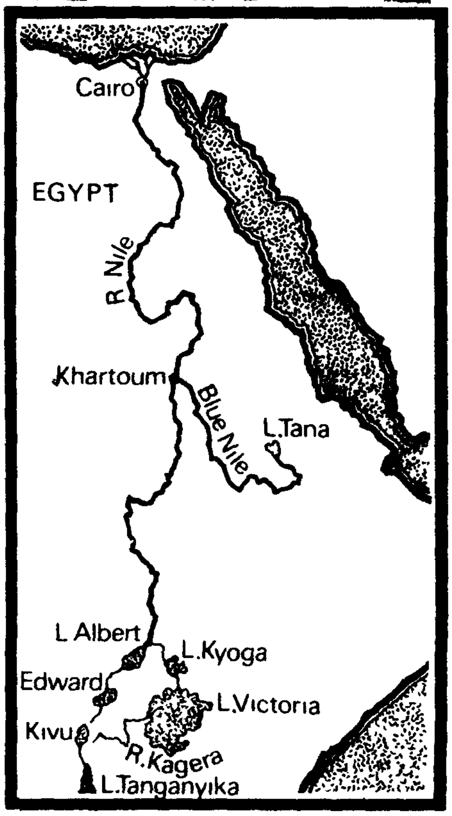

© First Features

డంతో అసలు ఆ రాత్రి నిద్రే కరువైంది.

ఇక తన వల్ల కాదు. తను వెళ్ళి ఒక్కసారి కొడుకును కంటితో చూసుకొంటే కానీ మనసుకి శాంతి ఉండదు. తెల్లవారినా వర్షం తగ్గలేదు. తగ్గేలా లేదు. ఆ రోజే ఆయన ప్రయాణమయ్యాడు. జానకమ్మకీ ఆయనతో పాటుగా వెళ్ళాలనీ, కొడుకుని కంటితో చూసుకోవాలనీ లేకపోలేదు. కానీ, వెళ్ళడానికి పరిస్థితి అనుకూలించింది కాదు.

భార్య మనసులోని ఆరాటాన్ని గ్రహించి ఆయన– "నాకు తెలుసే నీ మనసులోని కోరికేమిటో. వీలు ఉంటే అబ్బాయిని తీసుకొస్తాను, బాధపడకు" అన్నారు గొడుగు ఓ చేత్తో పట్టుకొని, సంచీతో సహా బయటికి నడుస్తూ.

వర్షంలో రిక్షా ముందుకి కదిలి వెళుతూంటే, కన్నీళ్ళ మధ్య రిక్షా కనుచూపు మరుగయ్యే వరకు అక్కడే నించుంది జానకమ్మ.

రైల్లో కూర్చోవడానికి సీటు లేదు. నించోడానికి కూడా వీల్లేకుండా ఉంది. తలుపు పక్కనే ఒక సంసారం కూర్చుని ఉంది. ఆ పక్కనే చిన్న చోటు కల్పించుకుని కూలబడ్డారు. ముసలాయన ఆయన. ఎవరు దానికి కాదనలేక పోయారు. దారి పొడుగునా ఆలోచనల్లోనే గడిచిపోయింది ఆయనకి.

నాంపల్లి స్టేషనులో రైలు ఆగే సరికి రాత్రి ఎనిమిది గంట లైంది. రంగనాథంగారికి అదే మొదటిసారి ఈ మహా నగరం రావటం. బిక్కుబిక్కుమంటూ జనంలోంచి బయటికొచ్చారు. కొడుకు ఉండే గది ఎంతదూరం ఉంటుందో కూడా ఆయనకి తెలియదు. టాక్సీ డ్రైవర్లు, ఆటో రిక్షా వాళ్ళు, రిక్షావాళ్ళు చుట్టుముట్టారు. వాళ్ళు మాట్లాడే భాష అర్థం కాక వాళ్ళని తప్పించుకుని బయటి కొచ్చారు.

నలుగు రైదుగురు టాక్సీ వాళ్ళు ఎదురుగా వచ్చినా ఆయన వేష భాషలు టాక్సీ ఎక్కే వాడిలా అగుపించక పోవడంతో వాళ్ళు ఆయన్ని పట్టించుకోలేదు. బితుకు బితుకుమంటూ ముందుకు నడుస్తున్నాడు. అంతలో — "మాస్టారూ!" అన్న పిలుపు వెనక నించి వినపడి తిరిగి చూశారు. నల్లటి కారుని ఆనుకుని నిలబడ్డ ఒక యువకుడు ఆయన దగ్గరగా వచ్చాడు. వచ్చినవాడు — "నేనండీ ..." అన్నాడు.

"క్షమించు, బాబూ! నేను నీ చిన్నతనంలో పాఠాలు చెప్పి ఉండవచ్చు. ఈ సూటులో ఉన్న నిన్ను నా మసక చూపు గుర్తించలేకపోతోంది!"

"నేను జగన్నాథాన్నండీ!"

"అంటే కంట్రాక్టరు శ్రీనివాసరావు గా రబ్బాయి కదూ?"

"అవునండీ" అన్నాడు.

"చాలా పెద్దవాడి వయ్యావు. ఇక్కడే ఉద్యోగం చేస్తున్నావా, బాబూ?" అడిగారు.

"అవునండి. ఒక ప్రైవేటు కంపెనీలో పర్చేజ్ ఆఫీసరుగా చేస్తున్నాను. ఈ కారు కూడా కంపెనీదే. బంగళా కూడా వాళ్ళే ఇచ్చారు. ఇదికాక నెలకి పన్నెండు వందలు జీతం" అంటూ తన అదృష్టాన్ని మాస్టారి ముందు రంగుల చిత్రం గీశాడు జగన్నాథం.

ఎప్పుడూ అత్తెసరు మార్కులు దాటని జగన్నాథం జీవిత వర్ణ చిత్రం కంటె ఎప్పుడూ నూటికి నూరు మార్కులు తగ్గని తన కొడుకు జీవితం అందంగా ఉంటుందని ఆయన అంచనా. కానీ, తెలివైన తన కొడుకు చాక్ రంగులు పూసిన బొమ్మలాగా, తెలివి లేని జగన్నాథం జీవితం ప్రకాశించే ఆయిల్ పెయింటింగ్‌లా తన కళ్ళ ముందు అగుపించే సరికి రంగనాథంగారు పేలవంగా నవ్వారు.

ఈ వ్యవస్థ చేతిలో సామాన్యమైన మనిషికి వ్యక్తిత్వం లేదని ఆ వయసులో కానీ ఆయనకి అవగాహన కాలేదు.

"ఎందాకా వెళ్ళాలి మీరు?" జగన్నాథం అడిగాడు.

"లింగంపల్లి!" చెప్పారు.

"నా కారెక్కండి. డ్రాప్ చేస్తాను. ఇంతకీ ఎవరున్నా రక్కడ?"

"మా వాడే!"

"అంటే, సత్యమా?"

"అవును."

"ఈ ఊళ్ళో ఉంటూ నన్నింత వరకూ కలవలేదే! ఇంతకీ ఏం చేస్తున్నాడు?"

"గుమాస్తావనే, బాబూ."

"ఐ సీ!" అన్నాడు జగన్నాథం.

ఆ మాట విన్న రంగనాథం గారికి ఆయన గుండె పదునైన చాకుతో రెండుగా కోసినట్టయింది. సత్యానికీ, తనకీ మధ్య చాలా అంతరం ఉందన్న ధ్వని ఆ "ఐ సీ" లో వినపడిం దాయనకి. కారు ఆపి దిగేద్దాం అనిపించింది.

"నా కొడుకు క్లాసులో ఎప్పుడూ ఫస్టే. నువ్వెప్పుడూ ఆఖరి వాడివే. నీకీ వేళ వచ్చిన అర్హత నీ వెనక ఉన్న డబ్బు, నీ తండ్రి కున్న అధికారం ఇచ్చాయి. నా కొడుకు ఏ అర్హతలో ఉన్నా అది వాడు స్వయంగా సంపాదించుకొంది. వాడు వ్యక్తిత్వం గల మనిషి" అంద మనుకున్నారు.

"ఇదే లింగంపల్లి, మాస్టారూ!" అన్న మాటతో —

"ఇల్లు నాకు తెలియదు. నేను దిగి వెతుక్కుంటాను, నువ్విక వెళ్ళు!" అని కారు దిగారు. కారు వెళ్ళిపోయింది.

నడుస్తున్నారు రంగనాథం గారు.

బర్కత్‌పురా చౌరస్తా దగ్గర ఒక రిక్షా ఉంది.

ఆ రిక్షా కుర్రాణ్ణి అడిగితే సరి అనుకున్నా రాయన.

కారణం — కారు లెక్కే తాహతు తన కొడుక్కి లేదు. మహా అయితే రిక్షాలు ఎక్కుతాడు. అందుచేత వాడికి తెలిసి ఉండవచ్చు అనుకొంటూ రిక్షా దగ్గరగా నడిచి, "బాబూ!" అని పిలిచాడు.

"ఎక్కడికి పోవాలి, సార్?" రిక్షా వాడు తల ఎత్తాడు.

రంగనాథంగారు ఉలిక్కి పడ్డారు. కళ్ళలో నీరు గిరున తిరిగింది.

చిక్కిపోయి, కళ్ళలో ఊపిరి పెట్టుకొని, మాసిన చొక్కా, ఒక కాలు పైకి మడిచిన పంటుతో నించున్న రిక్షావాడు రంగనాథం గారిని చూసి తల దించుకొన్నాడు.

"ఇదా, బాబూ, నువ్వు చదివిన చదువు నీ కిప్పించిన ఉద్యోగం!" ఉద్వేగాన్ని అణుచుకోలేక బావురుమన్నారు రంగనాథం గారు.

"ఇంటికి వెళదాం పదండి, నాన్నగారూ!" అన్నాడు సత్యం భయం భయంగా.

"వద్దురా, బాబూ!

నే నింకొక్క క్షణం కూడా ఇక్కడ ఉండలేను. జీవితంలో నేను కులాసాగా నవ్విన క్షణాల్ని చేతి వేళ్ళ పైన లెక్కపెట్టి చెప్పగలను. కన్నీరేగానీ మరేం తెలియని నా కళ్ళు ఈ నిజాన్నిమాత్రం భరించలేవు.

నన్నెక్కడికీ రమ్మని అడక్కు. వచ్చిన దారినే వెళ్ళిపోతాను. దయచేసి నన్ను రైలెక్కించరా!" అంటూ తడబడుతూన్న అడుగులతో రంగనాథం గారు గబగబా నడవసాగారు.

సత్యం దిగులు చెందిన మనస్సుతో ఆయన్ని అనుసరించాడు. *

నాటక ప్రదర్శనం

'నాలుగిళ్ళ చావిడి'

క్రిక్కిరిసిన జనంతో, నలుగురు నడుం తిప్పుకోవడానికి చోటు లేని అద్దె కొంపలలో కాపురాలుండే వారి సమస్యలను, కష్టాలను చిత్రించే నాటకం 'నాలుగిళ్ల చావిడి' — నాలుగిళ్ల వారికీ ఉమ్మడి చావిడి ఒకటే. ఆ చావిడి ప్రేమలకు పూజా మందిరమైనా, ఈర్ష్యలకు నిలయమైనా ప్రధాన కేంద్రం. రావి కొండలరావు రచనలు రంగస్థలం మీద విజయం కావడానికి కారణం ఎన్నుకొనే ఇతివృత్తం ప్రేక్షకులకు దగ్గరిదీ, ప్రజలకు సంబంధించినదీ కావడం. అందుకే 'నాలుగిళ్ల చావిడి' ఎన్నో ప్రదర్శనలు ఇవ్వగలిగింది.

కళాసాగర్ ఆధ్వర్యంలో ఆగస్టు 6 వ తేదిన ఐ. సి. ఎఫ్. ఆడిటోరియంలో ఆంధ్రా ఆర్ట్సువారు పై నాటకాన్ని రసవత్తరంగా ప్రదర్శించారు.

సమస్యలతో నిండిన చావిడికి నాలుగిళ్ళు ప్రధాన కథావస్తువైనట్లే, ఈ నాటకంలో నలుగురు — రావి కొండలరావు (మాస్టారు), పొట్టి ప్రసాద్ (శేఖరం), కాకరాల (భీమ శంకరం), రాధాకుమారి (దుర్గమ్మ)— ప్రధాన నటులుగా వీరి చుట్టూ కథ నడుస్తుంది. నాగరాజరావు, ఆంజనేయులు కూడా నటించారు.

రత్నంగా నటించిన ఆదిలక్ష్మి నటనలో, ఉచ్చారణలో కాస్త బెదురు తప్పిస్తే పాత్రపోషణ బాగానే ఉంది. కుర్రాడుగా నటించిన మాస్టర్ విశ్వేశ్వరరావు హుషారుగా నటించాడు.

అనుభవజ్ఞులయిన నటీనటులు పాల్గొన్న ఈ నాటక ప్రదర్శనం ప్రేక్షకులను నవ్విస్తూ సందేశం అందించడం అభినందనీయం.

—ఎల్లోరా